

LOGİSTİK METODOLOGİYADAN İSTİFADƏNİN OBYEKTİV ŞƏRTLƏRİ

Murad Rahim oğlu Məmmədov

dissertant

Lənkəran Dövlət Universiteti

muradmemmedov817@mail.ru

Xülasə: Sənayesi inkişaf etmiş ölkələrdə logistikanın inkişaf etdirilməsi probleminə marağın artması ilkin olaraq iqtisadi xarakterli səbəblərlə əlaqələndirilir. Belə bir şəraitdə məhsul istehsalı həcmünün artması, ölkədaxili və beynəlxalq təsərrüfat əlaqələrin genişlənməsi mübadilə sferasında tədavi xərclərinin artması ilə müşahidə olunduğundan sahibkarın diqqəti bazar fəaliyyətinin optimallaşdırılması üzrə yeni formaların axtarılmasına, bu sahədə xərclərin azaldılmasına yönəldi.

Logistikadan istifadənin obyektiv stimulu məhsul istehsalı strategiyasında və məhsulyeridilişi sistemində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişikliklərlə müşahidə edilən satıcı bazarından alıcı bazarına keçid hesab edilir. Əgər inzibati-amirlik sistemində məhsul istehsalı haqqında qərarlar satış siyasətini üstələyir, ondan qabaqda gəlirdisə, müasir bazar iqtisadiyyatı şəraitində istehsal proqramları məhsul bazarında tələbin həcmi və strukturundan asılı olaraq formalaşır.

Açar sözlər: material axınlarının idarə edilməsi, məhsulyeridilişi, məhsulgöndərmə qrafiki, nəqliyyat və anbar xərcləri

Giriş

Sərt rəqabət şəraitində istehlakçı maraqlarına, tələbinə uyğunlaşma öz növbəsində məhsul istehsalçılarından bu şəraitdə göstərilən xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi ilə nəticələnən adekvat reaksiya tələb edir. İstehlakçılara göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi sifarişlərin yerinə yetirilmə müddətinin azaldılması və məhsulgöndərmə qrafikinə qeyri-şərtsiz riayət olunmasını özündə ehtiva edir. Məhsulun qiyməti və keyfiyyəti ilə yanaşı, zaman amili də fəaliyyət göstərən təsərrüfat sisteminin nailiyyətlərini müəyyənləşdirir.

Logistikadan istifadəni şərtləndirən digər bir amil bölgü proseslərinin keyfiyyətinə artan tələblə bərabər, eyni zamanda satış probleminin mürəkkəbləşməsi hesab edilir. Bunun nəticəsi olaraq, təchizat və satış sferasında fəaliyyət göstərən mövcud təşkilatı modelin modifikasiyasını tələb edən bazarın müxtəlif subyektləri arasında mürəkkəb əlaqələr sistemi formalaşmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu zaman məhsulyeridilişinin ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə optimallaşdırılması, anbar və terminalların optimal yerləşdirilməsi, məhsulgöndərmə partiyalarının optimal həcmünün müəyyənləşdirilməsi, yükdaşıma marşrutlarının optimal sxeminin işlənilib hazırlanması sahəsində aparılan işlər intensiv xarakter almışdır.

Bu zaman ictimai istehsalın ixtisaslaşması və kooperasiya əlaqələrinin artması ilə səciyyələnən ümumi iqtisadi amillərlə yanaşı, qeyd edilən proseslərə bazarın müasir inkişaf səviyyəsi ilə şərtlənən elmi-texniki amillər, infrastrukturun yeri və rolunun dəyişməsi, “teylor” tipli idarəetmə sistemindən integrativ idarəetmə sisteminə keçid kimi digər amillərdə təsir edir [6].

Elmi-texniki tərəqqinin inkişafı ilə əlaqədar olaraq, bir sıra qabaqcıl ölkələrdə əhəmiyyətli dərəcədə canlı əməyə qənaət edilməsinə və o qədər də böyük olmayan məhsul partiyasının hazırlanması üzrə işləri rentabelli edən çevik istehsal strukturlarının yaradılmasına gətirib çıxaran ənənəvi konveyerlərin robotlarla əvəzlənməsi prosesi baş vermişdir. İri istehsal müəssisələri üçün kütləvi istehsalı minimum xərclərlə başa gələn kiçik seriyalı istehsalla əvəzləmək imkanları təşəkkül tapmışdır. Kiçik müəssisə və firmalar çevikliyin artırılması və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi ilə əlaqədar iqtisadi üstünlüklər əldə etdilər.

Öz növbəsində istehsalçı müəssisələrin “kiçik partiyalar” prinsipi üzrə fəaliyyət göstərməsi onları istehsal yerlərinin material resursları ilə təminatı və hazır məhsulun satışı sistemində müvafiq dəyişiklik etməyə sövq edir. Bir çox hallarda material resurslarının böyük həcmdə göndərilməsi iqtisadi baxımdan

sərfəli deyil, eyni zamanda da lüzumsuz hesab edilir. Bununla əlaqədar olaraq, iritutumlu anbarlara malik olmaq zərurəti aradan qalxır və daha ciddi vaxt müddətində yüklərin kiçik partiyalarla nəql edilməsinə tələbat yaranır. Bu zaman yüklərin daşınması ilə əlaqədar nəqliyyat xərcləri artır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, artan nəqliyyat xərclərini yüklərin saxlanılmasına çəkilən anbar xərclərini azaltmaqla aradan qaldırmaq mümkündür.

Logistikadan istifadəyə obyektiv şəraitin yaranmasında elmi-texniki tərəqqinin rolu

Rabitə vasitələri və informatika sahəsində təşəkkül tapan texniki tərəqqi logistikadan istifadəyə obyektiv şəraitin yaradılmasında mühüm rol oynayır. Bu, ən yüksək səviyyədə məhsulyeridilişi ilə bağlı bütün əsas və köməkçi proseslərə nəzarət etməyə şərait formalaşdırır. Daha doğrusu, avtomatik nəzarət sistemindən istifadə etməklə xammal və fabrikatların tələb olunan həcmi, hazır məhsul istehsalını, ehtiyatların səviyyəsini, göndərilən dəstləşdirici hissə və qovşaqların həcmi, sifarişlərin yerinə yetirilməsi dərəcəsini, yolda olan nəqliyyat ehtiyatlarının səviyyəsi və coğrafi yerini mütəmadi olaraq diqqətə saxlamaq üçün əlverişli imkan yaranır. “Kağızsız” texnologiyaya əsaslanan müasir informasiya vasitələrinin tətbiqi nəticəsində material axınlarının yarandığı yerdən son təyinat məntəqəsinə qədər hərəkətini nəzarətdə saxlamaq asanlaşır. Nəql edilən logistik yükləri, müşahidə edən çoxsaylı sənədlərlə bərabər, rabitə kanalları vasitəsilə sinxron şəkildə yük haqqında zəruri rekvizitləri özündə birləşdirən informasiyalar da ötürülür. Belə bir sistemdən istifadə zamanı istənilən vaxt hərəkət marşrutu üzrə bütün məntəqələrdən lazımı informasiyaları əldə etmək və zəruri idarəetmə qərarları qəbul etmək olur. “Kompüter” logistikasının köməkliyi ilə bütün xidmət zənciri boyu təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətini təhlil etmək və rəqiblərlə müqayisədə onun mövcud vəziyyətini qiymətləndirmək mümkündür. Həmçinin informasiya sistemi bazarın tutumu və onun məhsullarla təmin edilmə səviyyəsi haqqında məlumatlara da malik olur. Bundan başqa, material resurslarının alınması ilə əlaqədar hesab-fakturaların rəsmiləşdirilməsi əməliyyatlarının kompüterləşməsi həyata keçirilir. Bu tip əməliyyatların sürəti və dəqiqliyi firmada maliyyə resurslarının hərəkətini özündə əks etdirən mühasibat balansına, nəticə ehtibarilə isə kapitalın dövriyyəsinə birbaşa təsir edir [5].

Beləliklə, iqtisadi məsələlərin həll edilməsi üçün sistem və kompromislər nəzəriyyəsiindən istifadəni, dünya təsərrüfat sistemində intensiv formada iştirak edən ölkələrdə xarici-iqtisadi əlaqələrdə məhsul-göndərmələr üzrə qayda və normaların unifikasiyasını, müxtəlif növ idxal və ixrac məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılmasını, yükləmə-boşaltma vasitələri və hərəkətedici heyətin texniki parametrlərinin standartlaşdırılmasını özündə birləşdirən logistika üçün xüsusi alətlər, eləcə də normativ bazar yaranır.

Logistikanın perspektiv inkişafının dünya iqtisadiyyatının qloballaşması ilə əlaqəsi

Logistikanın perspektiv inkişafı dünya iqtisadiyyatının qloballaşması ilə əlaqədardır. 1996-cı ilin oktyabr ayında Almaniyada logistika üzrə keçirilən 13-cü ənənəvi konqresdə bütün proseslərin qloballaşması və dünya iqtisadiyyatında bununla bağlı yeni sıçrayışların qaçılmaz olması haqqında fikir ifadə edildi. Müasir bazar münasibətləri sistemi ayrı-ayrı ölkə və regionların ixtisaslaşmadan multitəşkil edilmiş dünya iqtisadiyyatına keçidlə xarakterizə olunur. Multitəşkil edilmiş dünya iqtisadiyyatının əsas fərqləndirici cəhətlərinə siyasi şəraitlərin eyniləşməsi, yeni növ əmək bölgüsünün təşəkkül tapması, dünyanın müxtəlif regionlarında istehlak standartlarının arasında məhdudiyyətlərin aradan qalxması aid edilir [2].

Baş verən dəyişikliklər bütün dünya bazarlarını əhatə edir. Beynəlxalq miqyasda regional bazarlara giriş üçün siyasi şəraitin yaradılması məhsul və xidmətlərə tələbatı əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Bu isə öz növbəsində müştəri sifarişlərinin ödənilməsi üçün prinsip ehtibar ilə yeni istehsal strukturlarının formalaşmasını tələb edir. Qeyd edilən proseslərin nəticəsi olaraq investisiyalar və istehlak malları üzrə yeni standartlar formalaşır.

Deməli, logistika qloballaşmanın mühüm elementi kimi nəzərdən keçirilir. Daha doğrusu, burada əsas məsələ həm sahibkarlıq fəaliyyətinin ayrıca götürülmüş sahəsini, həm də bütöv coğrafi rayonu əhatə edən logistik sistem və onun fəaliyyət spektridir. Bunsuz, təbii ki, dünya iqtisadiyyatının qloballaşması qeyri-mümkündür. Bunun üçün obyektiv şərt istehsalçı müəssisələrin bazara təklif etdikləri məhsul və xidmətlərin keyfiyyət və qiymət parametrləri üzrə bir-birinə yaxınlaşmaları hesab edilir. Bu tip müəssisələrin yüksək rəqabətqabiliyyətliliyi bilavasitə qısa

zaman ərzində yüksək keyfiyyətli geniş spektrə malik təkliflər paketi hesabına təmin edilir. Məhz bu baxımdan, bu gün logistikaya keyfiyyətli bazar fəaliyyəti üçün əlverişli şərait yaradan mühüm faktor kimi yanaşılır.

Logistik prinsiplərdən istifadə

Logistik prinsiplərdən istifadə edilməsi istehlakçıların ehtiyac və tələbatlarının maksimum ödənilməsi əsasında bu və ya digər firmanın rəqabət üstünlüyü əldə etməsi üçün yeni ehtiyat imkanları yaradır. Eyni zamanda logistikaya marketing və menecmentlə müqayisədə ümumi, məhsulyeridilişinin idarəetmə konsepsiyası kimi baxılır. Əgər menecment müəssisədaxili idarəetmə məsələlərini, marketing xarici mühit tərəfindən tələbin idarəedilməsi ilə bağlı məsələləri tədqiq edərsə, onda son istehlakçı yönümlü logistika hər iki konsepsiyanı vahid sistem halında özündə birləşdirir [4].

Qeyd edilən konqresin əldə etdiyi mühüm praktik nəticədən biridə ağırlıq mərkəzinin istehsal sferasından mübadilə (ticarət və bölgü) sahəsinə keçməsi ilə bağlıdır. Əgər yaxın vaxtlara qədər ölkə iqtisadiyyatında məhsul qıtlığı müşahidə edilirdisə, bu gün alıcılıq qabiliyyətinin məhdud olması müqabilində bazarda kifayət qədər geniş çeşidli məhsul bolluğu müşahidə edilməklə bərabər, məhz bazarda məhsul və xidmətlərin ticarəti və bölgüsü ilə bağlı proseslərin rəşional təşkil onları əlverişli mövqeyini təmin etmiş olur.

Logistik konsepsiyanın tətbiqini şərtləndirən digər bir mühüm amil məhsulların istehsalçıdan istehlakçıya qədər bütün dəyər zənciri üzrə hərəkəti zamanı axınların fasiləsizliyini və kəsilməzliyini təmin etməkdir. Təbii ki, bu məsələnin mümkün həll variantı kimi regional mərkəzlərdə dünyanın bir çox ölkələrindən əldə edilən məhsulların akkumulyasiyasını həyata keçirən iri anbar terminallarının yaradılması nəzərdən keçirilə bilər. Ölkə istehlakçıların idxal yönümlü məhsullardan asılı olduğu müasir iqtisadi şəraitdə belə bir həll variantının əhəmiyyəti bir qədər də artır.

Qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizdə material axınlarının idarə edilməsi həmişə təsərrüfat sisteminin iqtisadi fəaliyyətinin mühüm tərəfi hesab edilmişdir. Bu baxımdan, logistikanın təşəkkül tapması və müasir dövrün tələbləri baxımından formalaşması heç də birdən birə baş verməmişdir.

Makrosəviyyədə ilk xalq təsərrüfatı balanslarının işlənilib hazırlanması inzibati amirlik sistemində logistik yanaşmalardan istifadəyə cəhdlər kimi dəyərləndirilə bilər. Məhz ikinci dünya müharibəsinə qədər Sovetlər İttifaqında dəmir filizi, daş kömür, torf kimi kütləvi ağır yüklərin texnoloji (dairəvi) marşrutlar üzrə daşınması sistemi işlənilib hazırlanmış və intensiv inkişaf etdirilmişdir. İri metallurgiya kombinatları ilə daş kömür və dəmir filizinin hasil edildiyi məntəqələr arasında yüklərin güclü və sabit axını istehsal müəssisələrində mövcud olan texnoloji proseslər uçota alınmaqla əvvəlcədən tərtib edilən ciddi qrafik və marşrutlar üzrə yüklərin çatdırılmasını təşkil etməyə imkan verirdi. Məhsul daşınmaları zamanı belə bir sistem vaqonların boş yürüşünü praktiki olaraq aradan qaldırır.

Anoloji sxem üzrə vaqonlarla istilik elektrik stansiyalarına torf və energetik daş kömür; neftemalı zavodlarına neft; karyerlərdən dəmir-beton kombinatlarına daş, çınqıl, qum daşınırdı. Ötən əsrin 60-70-ci illərində dəmir yolu ilə texniki marşrutlar üzrə daşınan yükün ümumi həcmi ildə yüz milyonlarla ton təşkil edirdi.

1989-cu ildə Ümumittifaq Dəmir Yolu Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən dəmir filizlərinin metallurgiya kombinatlarına daşınması ilə bağlı daha təkmil istehsal-nəqliyyat texnologiyasının yaradılmasına cəhd edildi. “Ritm” adlanan bu sahələrarası daşıma texnologiyası hazırkı dövrdə də geniş tətbiq edilir [1].

“Logistika” anlayışının sistem yaradıcıları tərəfindən işlədilməməsinə baxmayaraq, bir sıra logistik prinsiplərin reallaşması ilə bağlı başqa nümunələrdə gətirmək mümkündür. Xüsusilə qeyd edilməlidir ki, müxtəlif nəqliyyat növləri arasında işlərin balanslaşdırılmasını təmin etmək məqsədi ilə iri nəqliyyat qovşaqlarında kompleks texnoloji proseslərin yaradılmasına ilkin cəhdlər edilmişdi.

Ötən əsrin 70-ci illərinin sonunda planlaşdırılan ərazi-istehsal kombinatları, regional yanacaq-enerji kompleksləri, dəmir yolu nəqliyyatı müəssisələrinin avtomatlaşdırılmış nəqliyyat-anbar kompleksləri, dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatının qarşılıqlı fəaliyyətini təmin edən yük

stansiyalarının avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri və s. müasir logistik sistemlərin prototipi hesab edilirdi.

Beləliklə, Sovetlər İttifaqı dönəmində logistikanın müasir hesab edilən elementlərindən istifadə üçün əsaslar yaradılmışdı. Aydın ki, klassik logistika bütün elementləri qarşılıqlı əlaqə və asılılıqda nəzərdən keçirir. Başqa sözlə, onun sistemlər nəzəriyyəsini material axınlarının optimal formalaşması sahəsinə transformasiya etməyə gücü çatmışdır. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra digər respublikalar kimi müstəqil Azərbaycan Respublikası üçün də müxtəlif idarəetmə səviyyələrində bir çox logistik məsələlərlə adekvatlıq təşkil edən maddi-texniki təchizat məsələlərinin həlli üçün kifayət qədər böyük və güclü olan elmi baza bu gün müxtəlif təsərrüfat sistemləri tərəfindən istifadə edilən ümumi sistemlər nəzəriyyəsi, iqtisadi kibernetika, əməliyyatların tədqiqi, proqnostika və müvafiq riyazi aparat (ehtiyatların idarəedilməsi, ehtimal, qərarların qəbulu və kütləvi xidmət nəzəriyyələri, proqramlaşdırma metodları və s.) miras qalmışdır.

Lakin bütün bunlarla yanaşı, maddi-texniki təchizat sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində aparılan bir çox elmi-tədqiqat işlərinin inzibati-amirlik dövründə tətbiq sahəsini tapa bilməməsini də qeyd etmək lazımdır.

Təbii ki, ölkə iqtisadiyyatında logistik prinsiplərdən istifadə edilməsinin zəruriliyi və aktuallığı həm bazar münasibətlərinin inkişafının ümumi amilləri, həm də müasir mərhələdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı ilə şərtlənən digər amillərlə əlaqədar olaraq daha da artmışdır.

İlk növbədə, Sovetlər İttifaqının dağılması və bütün geosiyasi vəziyyətin dəyişməsilə bağlı olaraq maliyyə, material və nəqliyyat axınlarının illərlə formalaşan mövcud hərəkət sxemi əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmişdir. İstər ölkə daxilində, istərsə də onun hüdudlarından kənar da yeni təsərrüfat əlaqələri sistemi təşəkkül tapmağa başlamışdır. Bu sistem öz-özlüyündə məhsulyeridilişi proseslərin logistikanın təşkili və ona xidmət göstərilməsi sahəsində müasir metodlardan istifadə edilməsini müəyyənləşdirdi. Daha doğrusu, ilk növbədə, məhsul və xidmətlər bazarına logistik xidmət göstərən bazar infrastrukturunu subyektlərinin, o cümlədən vasitəçi təşkilatların inkişaf etdirilməsini aktuallaşdırmışdır [3].

Logistik vasitəçilər məhsulyeridilişi sahəsində material və maliyyə axınlarının optimal təşkilinin effektiv vasitələrindən biri kimi

Bazar infrastrukturunun tərkib elementi kimi yeni vasitəçi strukturların təşəkkül tapması və inkişaf etdirilməsi sahəsində xarici təcrübə bütövlükdə ölkə üzrə də geniş yayılmalıdır. Bu, bir daha sübut edir ki, logistik vasitəçilər məhsulyeridilişi sahəsində material və maliyyə axınlarının optimal təşkilinin effektiv vasitələrindən birinə çevrilir. Deməli, ticarət vasitəçilərinin logistik xidmət sahəsində ixtisaslaşması onların kompleks xarakter daşıyan fəaliyyətinin inkişaf etməsinə köməklik göstərir. Eyni zamanda logistik vasitəçilər məhsul istehsalçıları və istehlakçıları arasında nəqliyyat amillərinin dəqiq uçotunun aparılmasını, həm dövlət, həm də xüsusi maraqlar baxımından onların nəqliyyat vasitələri və xidmətlərdən yaxşı istifadə edilməsini təmin edir.

İnzibati-amirlik sisteminin ləğv edilməsilə istər mikro, istərsə də makrosəviyyədə məhsulyeridilişinin koordinasiya edilmiş formada idarə edilməsinə, material axınlarının dövlət tənzimlənməsi ilə təsərrüfat təşəbbüsü və məhsulyeridilişi kanalı iştirakçıların maraqlarının uzlaşdırılmasına zərurət yaranmışdır [3].

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində idarəetmə təsirlərinin sosial-iqtisadi yönümü dəyişir. Bu, təkcə maddi-texniki təchizat və satış sahəsində mövcud məsələləri və onların qoyuluşunu deyil, eyni zamanda, onların reallaşması şərtlərini də transformasiyaya məruz qoyur. Bu isə nəticə ehtibarı ilə problemin həlli üçün logistik prinsiplərdən istifadənin zəruriliyini müəyyənləşdirir. Odur ki, keçmişdə bu sahədə toplanan praktik təcrübənin nəzərə alınması lazım gəlir. Belə ki, logistik zəncirin müxtəlif həlqələrini təşkil edən subyektlərin fəaliyyətinin təhlili göstərir ki, keçmiş maddi-texniki təchizat sisteminin həll etdiyi ənənəvi məsələlərin əksəriyyəti həm qoyuluşu, həm də alternativ həll üsulları baxımından müvafiq düzəlişlərlə (bazar şəraiti nəzərə alınmaqla) öz aktuallığını saxlayır.

Müasir şəraitdə təsərrüfatçılığın əsas fəaliyyət bazası “hesablama-səmərə-istehlakçı” kimi məşhur triadadan ibarətdir. Buna görə də başlıca olaraq logistikanın konsepsiyasına tam cavab verən məsrəflərə qənaət, xüsusi mənfəət naminə tədavi xərclərinin azaldılması və istehlakçılara kompleks xidmətlərin göstərilməsi kimi məsələlər prioritetlik kəsb edir.

Bu gün ölkə iqtisadiyyatı qarşısında duran mühüm problemlərdən biri investisiya proseslərinin aktivləşdirilməsi hesab edilir. Bu məsələnin həlli üçün iki istiqamət mövcuddur. Bunlardan biri ölkədə fəaliyyət göstərən kommersiya bankları, ticarət evləri, investisiya-lizinq şirkətləri, müəyyən kapitala malik olan müəssisələr kimi strukturların investisiya proseslərinə cəlb edilməsini stimullaşdıran iqtisadi mexanizm və alətləri tapmaqdan ibarətdirsə, digər bir yol xarici investorların ölkə iqtisadiyyatında iştirakı üçün əlverişli iqtisadi mühit formalaşdırmaqdır. Ölkənin iqtisadi həyatında iştirak etmək istəyən istənilən investor-sərmayədar bir sıra suallarla qarşılaşır: seçilmiş regionda bu və ya digər məhsul istehsalı üzrə kooperasiya nə səviyyədədir, yaxın illərdə və perspektiv dövrdə məhsul göndərmələrin həcmi nə qədər təşkil edə bilər, bunları hansı amillər və tədbirlər hesabına həyata keçirmək mümkündür, məhsul göndərmə qrafiklərinə riayət edilməsi nə qədər dəqiqdir və s. Bunsuz heç bir müasir sahibkar, prinsipçə, investisiya ilə bağlı bu və ya digər layihələrə ciddi yanaşa bilməz.

Qərarların qəbul edilməsi prosesində nəzərə alınan mühüm amil çeviklikdir. Təbii ki, bu çeviklik istehsalın, material axınlarının və maddi təminat sisteminin bu və ya digər məhsul istehsalı zamanı yaranan tələbata adaptasiyası nöqtəyi nəzərdən qiymətləndirilir.

Nəticə

Ölkə iqtisadiyyatının müasir inkişafı şəraitdə logistikanın və logistik prinsiplərin rolu əhəmiyyətli dərəcə artmışdır. Logistika müxtəlif struktur sistemlərinin, o cümlədən aqrar sferanın təminat sistemlərinin inkişafı, bu və ya digər növ material resurslarının, hazır məhsulların düzgün tədarük edilməsi prosesi ilə bilavasitə əlaqədardır.

Təminat sistemləri üçün strategiya və taktika işləyən zaman bütün logistik strukturları və onların inkişaf əhəmələrini, əlaqəli orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı mövcud problemləri düzgün qiymətləndirmədən yeni iqtisadi məkanda nailiyyət əldə etmək qeyri mümkündür.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Александров, О.А. Логистика: учебное пособие / О.А.Александров. – Москва: ИНФРА-М, 2020. – с.45.
2. Аникин, Б.А. Логистика производства: теория и практика : учебник и практикум для вузов / Б.А.Аникин, Р.В.Серышев, В.А.Волочиненко; ответственный редактор Б.А.Аникин. – Москва : Изд-во Юрайт, 2021. с.97.
3. Григорьев, М. Н. Коммерческая логистика: теория и практика : учебник для вузов / М. Н. Григорьев, В. В. Ткач, С. А. Уваров. – 3-е изд., испр. и доп. – Москва : Изд-во Юрайт, 2022. – 94 с.
4. Логистика и управление цепями поставок : учебник для вузов / В.В.Щербаков [и др.] ; под редакцией В. В. Щербакова. – Москва : Изд-во Юрайт, 2022. – 182 с.
5. Новиков, В.Э. Информационное обеспечение логистической деятельности торговых компаний : учебное пособие для вузов / В.Э.Новиков. – Москва : Изд-во Юрайт, 2022. – с.89
6. Русалева Л.Р., Мордвинова Л.И. Коммерческая логистика: Учеб. пособие / Новосиб. гос. академия экономики и управления. - Новосибирск: НГАЭиУ, 1997. - 52 с.

OBJECTIVE CONDITIONS FOR USING LOGISTICAL METHODOLOGY

M.Mammadov
candidate for PhD degree
Lankaran State University

Abstract: Increased interest in the development of logistics in developed countries is initially linked to economic factors. As the increase in productivity and the expansion of domestic and international agricultural relations causes an increase in repair costs in the sphere of exchange, the owners focused on looking for new forms of optimization in marketing activities and reducing costs.

The objective stimulus of the use of logistics is considered to be a transition from a vendor market to a buyer's market, which has been observed with significant changes in the strategy of production and productivity. If decisions about production in the administrative system exceed sales policies and come before it, manufacturing programs in modern market economies are shaped by the volume and structure of demand in the product market.

Keywords: management of material flows, productivity, productivity graphics, transportation and storage costs

ОБЪЕКТИВНЫЕ УСЛОВИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ МЕТОДОЛОГИИ

М.Р.Мамедов
диссертант
Ленкоранский государственный университет

Резюме: Повышенный интерес к развитию логистики в развитых странах изначально связан с экономическими факторами. Поскольку рост производительности труда и расширение внутренних и международных сельскохозяйственных связей вызывает рост затрат на ремонт в сфере обмена, предприниматели сосредоточились на поиске новых форм оптимизации рыночной деятельности и снижения расходов.

Объективным стимулом использования логистики считается переход от рынка продавца к рынку покупателя, который наблюдается при значительных изменениях стратегии производства и производительности труда. Если решения о производстве в административной системе превышают политику продаж и предшествуют ей, производственные программы в современной рыночной экономике формируются объёмом и структурой спроса на товарном рынке.

Ключевые слова: управление материальными потоками, производительность, график производительности, транспортно-складские расходы

Elmi redaktor: i.e.d., prof. V.Əyyubov
Çara təqdim edən redaktor: i.f.d., dos. N.Qədimli
Daxil olub: 22.02.2024
Çara qəbul edilib: 29.02.2024